

Õesti-maa-rahwa
Kalender

ehf

Täht-Raamat

1886

aasta peale pärast meie

Issanda Jeesuse Kristuse
sündimist.

Sel aastal on 365 päewa.

Tallinnas,

trükitud Lindfors'i pärijate kirjade ja kauluga.

Märkide seletus.

- Noor-kuu. ☉ Täis-kuu.
 D Esmene weerand. C Wiimne weerand.
 e. l. enne lõunat. — p. l. pärast lõunat.
 P. Pühä. — p. pärast ehk pääw.

Aasta muutmised.

- Kewade** hakkab 8. Jaastu-kuu päawal kellu 11 e. l. Siis on pääw ja öö ühe pikkused.
Suwi hakkab 9. Jaani-kuu päawal kellu 8 e. l. Siis on meil kõige pitem pääw.
Sügise hakkab 10. Mikhi-kuu päawal kellu 10 p. lõunat. Siis on jälle pääw ja öö ühe pikkused.
Kalwe hakkab 9. Jõulu-kuu päawal kellu 4 p. lõunat. Siis on meil kõige lühem pääw.

Pääwa- ja kuu-warjutamised.

Sel aastal on 2 pääwa-warjutamised, aga mõlemad meil nägemata. Kuu ei ja mitte warjutud.

ENSV TA
 Kirjandusmuuseumi
 Arhiivraamatukogu

38234

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 24-го Сентября 1885 г.

Aastaid arwatakse tänamu:

	Aasta.
Maailma loomisest	5835
Jeesuse Kristuse sündimisest	1886
Tartu linna ülesehitamisest	856
Ristiuse Riamaale tulemisest	695
Tallinna ülesehitamisest	667
Pärnu linna alustamisest	631
Raamatude trükkimise hakatusest	446
Luteruse õige usu üleswõtmisest	369
Lindmorsi trükkimise hakatusest	253
Wanast karkust	229
Wäe Brandenburgi minemisest	208
Toompää ärapõlemisest	202
Suurest näljast Riia- ja Tallinna maal	191
Peeterburgi linna ülesehitamisest	183
Teisest karkust	176
Eestimaa Wene-riigi walitsuse alla saamisest	176
Tartu suure kooli alustamisest	84
Uute rõugete panemisest	83
Prantslaste Moskwas olemisest	74
Eesti-maa priiuse kuulutusest	69
Riia-maa priiuse kuulutusest	67
Sumalateenistusest uue kiriku-seaduse järel	52
Meie Keisri Herra Aleksandri III. sündim.	40
Krimmi sõda hakatusest	32
Wiimsest hinge kirjutusest	28
Wene-maa priiuse kuulutusest	25
Meie Keisri Herra Aleksandri III. walitsuse hak. .	5

Määri pööw. — Kristuse ümberlõikamisest. Luuk. 2, 21.

1 Kesknäd.	Määri pööw	Mita Jumal!
2 Neljap.	Nabel, Set	 2, 4' p. l.
3 Reede	Genof	
4 Laupäaw	Metunfala	

3 Kuninga p. — Josef pögeneb Egiptuse male. Matt. 2, 13—23.

5 Pühap.	Siimeon	
6 Esmasp.	3 Kuninga p.	Ranged
7 Teisip.	Juljaanus	
8 Kesknäd.	Erart	 9, 24' e. l.
9 Neljap.	Peatus	
10 Reede	Paawli pw.	külmad
11 Laupäaw	Chwraim	ilmad.

1. P. p. 3 K. P. — Jeesus 12 aastat wana. Luuk. 2, 41—52.

12 Pühap.	Rein	
13 Esmasp.	Hilaarius	Külm ilm.
14 Teisip.	Robert	 3, 11' e. l.
15 Kesknäd.	Tiidrik	
16 Neljap.	Kiispert	

17 Reede	Tõnise p.	Selge ilm.
18 Laupäaw	Alfel	

2. P. p. 3 K. P. — Pulmad Rana linnas. Joan. 2, 1—11.

19 Pühap.	Saara	
20 Esmasp.	Waab. Seb.	Lume=
21 Teisip.	Neetu	jadu.
22 Kesknäd.	Madleena	
23 Neljap.	Lotta	 4, 55' e. l.
24 Reede	Timoteus	
25 Laupäaw	Paawli ümb.	

3. P. p. 3 K. P. — Pealikust Kapernaumi l. Matt. 8, 1—13.

26 Pühap.	Polikarpus	Selged
27 Esmasp.	Krisostomus	talwe ilmad.
28 Teisip.	Kaarel	
29 Kesknäd.	Saamuel	
30 Neljap.	Madelgunde	 4, 26' e. l.
31 Reede	Ann	

1. f. p. iduseb p. f.	8,50 m.,	weereb	alla f. 3,29 m.
11.	"	8,33	3,52
21.	"	8,11	4,18

1 Laupääv | Pivita | Waitne külm.

4. P. p. 3 K. p. — Kristus sünib tuuled. Matt. 8, 23—27.

2 Pühap.	Rüünla pw.	Tuisufed
3 Esmasp.	Hanna	ja külmad
4 Teisip.	Veronika	 7, 55' p. l.
5 Restnäd.	Agaate	ilmad.
6 Neljap.	Toora	
7 Reede	Rihkard	
8 Laupääv	Saalomon	

9. P. e. ü. l. P. — Wiina mäest. Matt. 20, 1—16.

9 Pühap.	Polli	Eume
10 Esmasp.	Kolastika	fadu.
11 Teisip.	Cedu	
12 Restnäd.	Gilaalia	 6, 55' p. l.
13 Neljap.	Benigna	Paras külm.
14 Reede	Walentin	
15 Laupääv	Wauстина	

8. P. e. ü. l. P. — Kälwi mehest. Lunk, 8, 4—15.

16 Pühap.	Juula	
17 Esmasp.	Konstantia	Päawa=
18 Teisip.	Konfordia	paiste.
19 Restnäd.	Siim. Apost.	
20 Neljap.	Eigarius	
21 Reede	Jesaias	 11, 44' p. l.
22 Laupääv	Peetri pw.	

Paastu Püha. — Pime tee ääres. Lunk. 18, 31—43.

23 Pühap.	Miina	Saeab lund
24 Esmasp.	Madise p.	ja
25 Teisip.	Wastla pw.	kanged tui=
26 Restnäd.	Tuhka=pw.	fused ilmad.
27 Neljap.	Leander	
28 Reede	Iustus	

1. f. p. tõuseb	p. f. 7,46 m.	weereb alla	f. 4,46 m.
11. "	7,19	"	5,11
21. "	6,49	"	5,34

1 Laupääd	Albiinus	 2, 57' p. l.
1. P. Paastus.	Kristust kiusatakse.	Matt. 4, 1—11.
2 Pühap.	Medea	
3 Esmasp.	Kunigunde	
4 Teisip.	Adrian	Udused
5 Keelnd.	Palwe pääd	ilmad.
6 Keelap.	Gottwrid	
7 Neede	Perpetua	
8 Laupääd	Pööri pääd.	 6, 16' e. l.

2. P. Paastus.	Kananea naesest.	Matt. 15, 21—28.
9 Pühap.	Prudentius	
10 Esmasp.	Mikeus	Eumesadu
11 Teisip.	Konstantin	ja
12 Keelnd.	Gregor	wihma.
13 Keelap.	Ernst	
14 Neede	Sakaarjas	
15 Laupääd	Matilde	 12, 24' l.

3. P. Paast.	Kristus ajab kuralid wälja.	Enf. 11, 14—28.
16 Pühap.	Aleksander	
17 Esmasp.	Truuta	Udused

18 Teisip.	Kaabriel	ja
19 Keelnd.	Joosep	niisked
20 Keelap.	Olga	ilmad.
21 Neede	Pent	
22 Laupääd	Rahwael	

4. P. Paastus.	Kristus sööb 5000 meest.	Joan. 6, 1—15.
23 Pühap.	Tiits	 4, 10' p. l.
24 Esmasp.	Kaasimir	
25 Teisip.	Paastu Marja p.	Wahetlikud
26 Keelnd.	Manuel	ilmad.
27 Keelap.	Rustaw	
28 Neede	Rideon	
29 Laupääd	Eustakius	

5. P. Paastus.	Jeesust wisatakse kiwidega.	Joan. 8, 46—59.
30 Pühap.	Adonis	 10, 25' p. l.
31 Esmasp.	Tetlaus	
1. k. p. kuseb	p. k. 6, 22 m.,	weereb alle k. 5, 59 m.
11.	" 5, 52	" 6, 22
21.	" 5, 22	" 6, 46

Aprili-kuu. — 10 — Sel kuul on

1 Teisip.	Karjal. p.	Pilves
2 Keisnäd.	Teodora	ja
3 Neljap.	Werdinand	wihmased
4 Reede	Ambroosius	ilmad.
5 Laupääd	Matšim	

Palmip. P. — Kristuse sisseõitmine. Matt. 21, 1—9.

6 Pühap.	Palmipuude p.	 4, 39' p. l.
7 Esmasp.	Aaron	
8 Teisip.	Liboorius	Udune
9 Keisnäd.	Boogislaus	ja
10 Neljap.	Suur Neljap.	wilu.
11 Reede	Suur Reede	
12 Laupääd	Julius	

K. ül. P. — Kristuse ülestõusmine. Mark. 16, 1—8.

13 Pühap.	1 Ülestõus. P.	
14 Esmasp.	2 Ülestõus. P.	 6, 55' e. l.
15 Teisip.	Olimpia	
16 Keisnäd.	Kariisius	Pääwa-
17 Neljap.	Rudolw	paiste.

30 pädwa. — 11 — Jüri-kuu.

18 Reede	Walerian	
19 Laupääd	Tiimon	Tuulne.

1. P. p. ül. P. — Kinnipandud ukšed. Joan. 20, 19—31.

20 Pühap.	Jakobina	Wihma sadu.
21 Esmasp.	Adolarius	
22 Teisip.	Kajus	 5, 22' e. l.
23 Keisnäd.	Jüri pädw	
24 Neljap.	Albert	
25 Reede	Markuse p.	Behmed
26 Laupääd	Etsefas	

2. P. p. ül. P. — Hea karjane. Joan. 10, 12—16.

27 Pühap.	Anastasiu	ilmad.
28 Esmasp.	Witalis	
29 Teisip.	Reimund	 4, 0' e. l.
30 Keisnäd.	Erastus	

1. f. p. tõuseb	p. f. 4,54 m.,	weereb	alla f. 7,9 m.
11. "	4,26	"	7,34
21. "	3,59	"	7,55

1 Neljap.	Wõlbri p.	Selged
2 Reede	Sigismund	ilmad.
3 Laupääd	+leidmise p.w.	

3. P. p. ül. P. — Üürise aja pärast. Joa. 16, 16—23.

4 Pühap.	Wlorian	Head sojad
5 Esmasp.	Rotard	 3, 27' e. l.
6 Teisip.	Susanna	
7 Restnäd.	Ulrika	
8 Neljap.	Tanislauß	pääwad.
9 Reede	Rigula p.	
10 Laupääd	Rordian	

4. P. p. ül. P. — Kristuse äraminemiseft. Joa. 16, 5—15.

11 Pühap.	Pankratsiust	Ilmad
12 Esmasp.	Henriete	lähwad
13 Teisip.	Sewartsiust	 1, 16' e. l.
14 Restnäd.	Kristjan	
15 Neljap.	Sohwi	
16 Reede	Peregrinus	sojemaks.
17 Laupääd	Anton	

5. P. p. ül. P. — Öigest palumiseft. Joa. 16, 23—30.

18 Pühap.	Serik	Sadab
19 Esmasp.	Wiliip	wihma.
20 Teisip.	Pil	
21 Restnäd.	Pontufina	 3, 35' p. l.
22 Neljap.	Taewa min. p. (Suur + pääw)	
23 Reede	Tesideerius	Müristab.
24 Laupääd	Ester	

6. P. p. ül. P. — Rõõmustajast walmust. Joa. 15, 26—16, 4.

25 Pühap.	Urbani p.	
26 Esmasp.	Geduard	Heitlikud
27 Teisip.	Eudolw	 9, 6' e. l.
28 Restnäd.	Willem	
29 Neljap.	Mart	
30 Reede	Wigand	ilmad.
31 Laupääd	Aliide	

1. f. p. tõuseb p. f. 3,35 m., weereb alla f. 8,19 m.

11.	"	3,13	"	8,42
21.	"	2,57	"	9

Juuni-kuu. — 14 — Sel kuul on

Neli Pühi. — Pühast Waimust. Joan. 14, 23—31.

1 Pühap.	1 Melipühi p.	
2 Esmasp.	2 Melipühi p.	Wäga head
3 Teisip.	Emma	 3, 18' p. l.
4 Keisnäd.	Darius	
5 Neljap.	Bonifaatius	
6 Reede	Artemius	ilmad.
7 Laupääv	Eufretia	

Kolmainu Jumala P. — Jeesus ja Nikodeemus. Joan. 3, 1-15.

8 Pühap.	Medardus	
9 Esmasp.	Bertram	Müristamine
	Pitkem pw.	ja
10 Teisip.	Hans	
11 Keisnäd.	Barnabas	 6, 15' p. l.
12 Neljap.	Basilides	
13 Reede	Tobias	wihma.
14 Laupääv	Tetlow	

1. P. p. 3 a. J. P. — Nikas mees ja Laatsarus. Luul. 16, 19—31.

15 Pühap.	Wiidi pw.	Soe ilm.
16 Esmasp.	Justina	

30 pääwa. — 15 — Jaani-kuu.

17 Teisip.	Nikander	Wihmane
18 Keisnäd.	Homerus	 11, 46' p. l.
19 Neljap.	Kerwaafius	
20 Reede	Wlorentin	ilm.
21 Laupääv	Rael	

2. P. p. 3 a. J. P. — Sunnest õhtu sõmmaajast. Luul. 14, 16—24.

22 Pühap.	Karoliina	Pääwa
23 Esmasp.	Basilius	paiste.
24 Teisip.	Jaani pääw	
25 Keisnäd.	Webronia	
26 Neljap.	Jeremias	 2, 58' p. l.
27 Reede	7 magajate p.	
28 Laupääv	Josua	Soe.

3. P. p. 3 a. J. P. — Arakadunud lambast. Luul. 15, 1—10.

29 Pühap.	Peetri Paw. p.	Wihma.
30 Esmasp.	Paawli m. p.	

1. f. p. tõuseb p. f.	2, 46 m.	weereb alla f.	9, 14 m
11.	2, 45	"	9, 19
21.	2, 52	"	9, 15

1 Teisip.	Leobald	Heitlikud ilmad.
2 Keisnäd.	Heina M. pw.	
3 Neljap.	Korneelius	 4, 48' e. l.
4 Reede	Ulrik	
5 Laupääd	Anselm	

4. P. p. 3 a. J. P. — Olge armulised. Luuk. 6, 36—42.

6 Pühap.	Hektor	Tuleb vihma
7 Esmasp.	Temeetrius	
8 Teisip.	Kilian	ja
9 Keisnäd.	Kirillus	müristab.
10 Neljap.	7 wenda	
11 Reede	Gleonoora	 9, 1' e. l.
12 Laupääd	Mareta pw.	

5. P. p. 3 a. J. P. — Rohke kalasaak. Luuk. 5, 1—11.

13 Pühap.	Hindref	Sojad ja
14 Esmasp.	Ponawent	
15 Teisip.	Apost. jäg.	suised ilmad.
16 Keisnäd.	August	
17 Neljap.	Aleksius	

18 Reede	Rosina	 7, 5' e. l.
19 Laupääd	Wridriita	

6. P. p. 3 a. J. P. — Wariseride õigussest. Matt. 5, 20—26.

20 Pühap.	Elias	Pilwene
21 Esmasp.	Taanial	
22 Teisip.	Maarja Mad.	taewas.
23 Keisnäd.	Oskar	
24 Neljap.	Kristiina	 10, 46' p. l.
25 Reede	Jaakobi pw.	
26 Laupääd	Anu	

7. P. p. 3 a. J. P. — 4000 meest sõõdetakse. Mark. 8, 1—9.

27 Pühap.	Marta	Soojad
28 Esmasp.	Plaato	
29 Teisip.	Olawi pw.	ilmad.
30 Keisnäd.	Abdon	
31 Neljap.	Kristwrid	

1. l. p. tõuseb	p. l. 3,7 m.,	weereb	alla l. 9,3 m.
11.	" 3,26	"	8,45
21.	" 3,48	"	8,23

1 Reede	Peetri wang.	
2 Laupääv	Hanibal	 8, 5' p. l.

8. P. p. 3 a. J. P. — Vale prohvetitest. Matt. 7, 15—23.

3 Pühap.	Gleasar	
4 Esmasp.	Tominiuf	Selged
5 Teisip.	Oswald	ja
6 Keeltnäd.	Krist. ärasel.	kuivad
7 Neljap.	Alime	ilmad.
8 Reede	Geerhard	
9 Laupääv	Romaanus	

9. P. p. 3 a. J. P. — Ülekohtune majapidaja. Lunk. 16, 1—9.

10 Pühap.	Lauritse p w.	 9, 21' p. l.
11 Esmasp.	Herm	
12 Teisip.	Klaara	Pilwetab.
13 Keeltnäd.	Ellu	
14 Neljap.	Eiseebius	
15 Reede	Ruki M. p w.	Wihma.
16 Laupääv	Isaak	

10. P. p. 3 a. J. P. — Jeruusalema ärarikkumiseft. Lunk. 19, 41—48.

17 Pühap.	Wilibald	 2, 34' p. l.
18 Esmasp.	Leeno	
19 Teisip.	Seebald	Ilusad
20 Keeltnäd.	Pärnard	
21 Neljap.	Rut	soojad ja
22 Reede	Wilibert	
23 Laupääv	Sakeus	

11. P. p. 3 a. J. P. — Wariserist ja tõlnerist. Lunk. 18, 9—14.

24 Pühap.	Pärtli p w.	 9, 35' e. l.
25 Esmasp.	Ludwig	
26 Teisip.	Irenäus	sumised
27 Keeltnäd.	Gebhard	
28 Neljap.	Augustiin	ilmad.
29 Reede	Joan. huk.	
30 Laupääv	Benjamin	

12. P. p. 3 a. J. P. — Kurbist ja keeletumast. Mark. 7, 31—37.

31 Pühap.	Rebeka	
1. k. p. tõuseb	p. k. 4, 9 m.,	weereb alla k. 7, 59 m.
11.	" 4, 36	" 7, 27
21.	" 4, 58	" 6, 58

1	Õsmasp.	Ekidius	 12, 30' p. l.
2	Teisip.	Viisa	
3	Reiknäd.	Reinard	
4	Neljap.	Kai	
5	Reede	Mooses	
6	Laupääm	Magnus	

Tuulne
ja
vihmane

13. P. p. 3a. J. P. — Preestrift ja Lewitist. Luth. 10, 23—37.

7	Pühap.	Reegina	ilm.
8	Õsmasp.	Maarja sünd.	
9	Teisip.	Bruno	 7, 35' e. l.
10	Reiknäd.	Pööri pw.	
11	Neljap.	Gewald	Pääwapaiste.
12	Reede	Siirus	
13	Laupääm	Amaatus	

14. P. p. 3a. J. P. — Kümnest pidalitõbiseft. Luuk. 17, 11—19.

14	Pühap.	† ilendam.	 10, 58' p. l.
15	Õsmasp.	Nikodeemus	
16	Teisip.	Leontina	

17	Reiknäd.	Josepiina	Tuulsed sügisel
18	Neljap.	Gottlob	
19	Reede	Werner	
20	Laupääm	Waušta	

15. P. p. 3a. J. P. — Mammonast. Matt. 6, 24—34.

21	Pühap.	Matteuse pw.	ilmad.
22	Õsmasp.	Moorits	 0, 14' e. l.
23	Teisip.	Osea	
24	Reiknäd.	Joan. saam.	Wilud
25	Neljap.	Alewas	
26	Reede	Joan. õpet.	ööd.
27	Laupääm	Adolw	

16. P. p. 3a. J. P. — Rainsi linna furnust. Luuk. 7, 11—17.

28	Pühap.	Wentzel	Wihma.
29	Õsmasp.	Mihkli pw.	
30	Teisip.	Hironimus	

1.	f. p. tõuseb	p. f. 5,24 m.,	weereb	alla f. 6,27 m.
11.	"	5,47	"	5,56
21.	"	6,11	"	5,26

1	Kestnäd.	Maarja t. p.	 5, 3' e. l.
2	Neljap.	Woldemar	
3	Reede	Jairus	Külmetab
4	Laupääw	Brants	õfe.

18	Laupääw	Eukase p.w.	Wilud.
----	---------	-------------	--------

19. P. p. 3 a. J. P. — Alwatud inimesest. Matt. 9, 1—8.

19	Pühap.	Euteruse usu diendam. P.	Pilweseid ilmad.
20	Esmasp.	Welitsian	
21	Teisip.	Matteuse p.	
22	Kestnäd.	Kaasani M. p.	 6, 5' p. l.
23	Neljap.	Sewerin	
24	Reede	Salome	Wihma
25	Laupääw	Krispin	

20. P. p. 3 a. J. P. — Pulma riidest. Matt. 22, 1—14.

26	Pühap.	Amandus	ja
27	Esmasp.	Kapitolin	
28	Teisip.	Siimon Jud.	rahe.
29	Kestnäd.	Engelhard	
30	Neljap.	Nabsalon	 8, 46' p. l.
31	Reede	Wolfgang	

1.	f. p.	tõuseb p. f.	6,34 m.	weereb alla f.	4,57 m.
11.	"	"	6,59	"	4,29
21.	"	"	7,25	"	4,2

17. P. p. 3 a. J. P. — Weetõbifest. Luul. 14, 1—11.

5	Pühap.	Wriidebert	
6	Esmasp.	Eõikuse p.	Udune.
7	Teisip.	Maali	
8	Kestnäd.	Tomaasia	 4, 20' p. l.
9	Neljap.	Tioniisius	
10	Reede	Arwid, Mai	Wilu.
11	Laupääw	Burfard	

18. P. p. 3 a. J. P. — Suurem käsk. Matt. 22, 34—46.

12	Pühap.	Walwriid	
13	Esmasp.	Tereesia	Sadab
14	Teisip.	Kalikstus	
15	Kestnäd.	Hedo	 8, 55' e. l.
16	Neljap.	Kallus	
17	Reede	Leonhart	wihma.

Nowembri-k. — 24 — Sel kuul on

30 pööwa. — 25 — Talwe-kuu.

1 Laupäälw | Pühade pw. | Kõlmetab.

21. P. p. 3 a. J. P. — Kuninga mehe pojast. Joan. 4, 47—54.

2 Pühap. | Hingede pw. | Kõlmad

3 Esmasp. | Gottliib | ilmad

4 Teisp. | Ot | on

5 Restnäd. | Plandiina | tullemas.

6 Neljap. | Käsper

7 Reede | Baltasaar

8 Laupäälw | Klaudius

0, 20' e. l.

22. P. p. 3 a. J. P. — Kavalast sulasest. Matt. 18, 23—35.

9 Pühap. | Joobst | Tuulsed

10 Esmasp. | Mart. Luther | ilmad.

11 Teisp. | Mart. Piisk. |

12 Restnäd. | Joonas

13 Neljap. | Arkaadius

14 Reede | Priidik

15 Laupäälw | Leopold

8, 58' p. l.

Lund.

23. P. p. 3 a. J. P. — Kõhtu rahast. Matt. 22, 15—22.

16 Pühap. | Otomar | Selge.

17 Esmasp. | Alwens | Paras

18 Teisp. | Esra |

19 Restnäd. | Piisbet | kül.

20 Neljap. | Namos

21 Reede | Maarja ohw.

22 Laupäälw | Setfilia

4, 5' p. l.

24. P. p. 3 a. J. P. — Järvit tütest. Matt. 9, 18—26.

23 Pühap. | Surn. mäl. p. | Ilmad

24 Esmasp. | Joofias

25 Teisp. | Kadrina p. | lähwad itka

26 Restnäd. | Konrad

27 Neljap. | Jetta

28 Reede | Kinter

29 Laupäälw | Gewert

11, 10' e. l.

1. Kr. tulem. P. — Kristuse siasesõitmine. Matt. 21, 1—9.

30 Pühap. | Andrese pw. | Lumesadu.

1. P. p. tõuseb p. l. 7,52 m., weereb alla p. 3,37 m.

11. " 8,18 " 3,14

21. " 8,39 " 3,1

1 Esmasp.	Arend	Külmad
2 Teisip.	Kandidus	lumesadused
3 Restnäd.	Taali	ilmad.
4 Neljap.	Barbo	
5 Reede	Sabina	
6 Laupääv	Rigula pw.	 8, 19' e. l.

2. Kr. tulem. P. — Wiimse pääwa tähtedest. Luf. 21, 25—36.

7 Pühap.	Antoonia	
8 Esmasp.	Maarja saam.	Lume
9 Teisip.	Joachim	
	Lühem pääv	sadu.
10 Restnäd.	Judit	
11 Neljap.	Elis	Luisused
12 Reede	Ottilia	
13 Laupääv	Luutsia	 11, 34' e. l.

3. Kr. tulem. P. — Joannes wangi-tornis. Matt. 11, 2—10.

14 Pühap.	Mikaasius	
15 Esmasp.	Joanna	ilmad.
16 Teisip.	Albiina	

17 Restnäd.	Ignaatius	
18 Neljap.	Kristohm	Külmetab.
19 Reede	Lot	
20 Laupääv	Abraham	

4. Kr. tul. P. — Joannese tunnistus. Joan. 1, 19—28.

21 Pühap.	Tooma pw.	 3, 20' p. l.
22 Esmasp.	Peata	
23 Teisip.	Dagobert	Ranged
24 Restnäd.	Adam ja Ewa	külmad
25 Neljap.	Jõulu 1 Püha	
26 Reede	Jõulu 2 Püha	ja lume-sadu.
27 Laupääv	Joan. Ewang.	

P. p. J. P. — Imets panemiseks. Luf. 2, 33—40.

28 Pühap.	Süüta laste pw.	 10, 45' p. l.
29 Esmasp.	Noa	
30 Teisip.	Taawet	Waiue külm.
31 Restnäd.	Silvester	

1. f. p. tõuseb p. f.	8,53 m.,	weereb alla f.	2,56 m.
11. " "	9,1	" "	2,58
21. " "	9,3	" "	3,7

Postide mineminne ja tuleminne Rubermangu posti-kontoris Tallinnas.

Postid lähwad Peterburi ja Tartu: igap. mis kōik ramatud ja pakid wiitwad, kello 9 õhto; Baltiski iga pääw 10, 30 hom.; Riga üle Perno: Esmaspäaw ja Neljaspäaw 12 l. a., Riga: ilma rahata ramatud, Teisip. ja Reede 5 õhto; Plesko ja Paide: iga pääw 9 p. l.; Hapsalo ja Wirtsfo (Werder): Teisip., Reede ja Laup. 1; — Postid tulewad iga pääw Peterburist ja Tartust, mis kōik ramatud ja pakid toowad 8, 23 hom.; Baltiskist: iga pääw 8, 57 õhto; Riast üle Perno: iga Teisip., Reeskn. ja Laup. 10 hom.; Plesko-linnast: iga pääw 9 õhto; Paidest tulewad Postid: Teisip., Neljasp., Reede ja Laup.; Hapsalust ja Wirtsfo Jaamast: iga Reeskn., Laup. ja Pühapäawal.

Kroonupühad,

mis uue kiriku seaduse järele ka Maakirikutes nenda kui Paastu jutluse pääwad tulewad pidada:

- 1) Kõnnla-tuu 26. p. Meie suure Keisri Herra Aleksander Aleksandrowitsi sündimise pääw.
- 2) Paastu-tuu 2. p. Meie suure Keisri Herra Aleksander Aleksandrowitsi walitsuse hakatuse pääw.
- 3) Lehe-tuu 6. p. Tšesarewitsi Suurwürsti Nikolai Aleksandrowitsi, Weneriigi aujärje päris pärija sündimise pääw.
- 4) Lehe-tuu 15. p. Meie suure Keisri Herra Aleksandre III. kroonimise pääw.
- 5) Heina-tuu 22. p. Meie suure Keisri Proua Maria Weodorowna nime pääw.
- 6) Eõituse-tuu 30. p. Meie suure Keisri Herra Aleksander Aleksandrowitsi nime pääw.

- 7) Talwe-tuu 14. p. Meie suure Keisri Proua Maria Weodorowna sündimise pääw.
- 8) Jõulu-tuu 6. p. Tšesarewitsi Suurwürsti Nikolai Aleksandrowitsi, Wene-riigi aujärje päris pärija nime pääw.

Keisri Herra Suugufelts.

Aleksander III. Aleksandrowits, kõige Wene-riigi walitseja ja Keiser, Pohla-maa Kuningas j. n. e., sünd. 26. Kõnnla-t. p. 1845, walitseb 1 sest Paastu-t. p. 1881. Kroonitud 15. Lehe-tuu p. 1883 a.

Maria Weodorowna, Keisri Proua, Daani kuninga tütar, sünd. 14. Talwe-t. p. 1847.

Nende lapsed:

- 1) Nikolai Aleksandrowits, Tšesarewits, Suurwürst ja Wene-riigi aujärje päris pärija, sünd. 6. Lehe-t. p. 1868.
- 2) Georg Aleksandrowits, Suurw., sünd. 27. Jüri-tuu p. 1871.
- 3) Ksenia Aleksandrowna, Suurwürsti Prints, sünd. 25. Paastu-t. 1875.
- 4) Mihail Aleksandrowits, Suurwürst, sündinud 22. Talwe-t. 1878.
- 5) Olga Aleksandrowna, Suurwürsti Prints, sünd. 1. Jaani-t. 1882.

Keisri herra wennad ja õed:

- 1) Wladimir Aleksandrowits, Suurwürst, sündinud 10. Jüri-tuu pääwal 1847, tema proua Maria Pawlowna, Meklenburg-Swerini Prints, sünd. 2. Lehe-t. p. 1854.

Nende lapsed:

- Küriil Wladimirowits, Suurwürst, sündinud 30. Mõikli-tuu 1876.
- Boris Wladimirowits, Suurwürst, sündinud 12. Talwe-t. 1877.
- Andrei Wladimirowits, Suurw., sünd. 2. Lehe-t. 1879.

Helene Vladimirovna, Suurwürsti Printsjes, sünd. 18. Nääri-l. 1882.

2) **Aleksei Aleksandrovits**, Suurwürst, sünd. 2. Nääri-l. 1850.

3) **Maria Aleksandrovna**, Suurwürsti Printsjes, sündinud 5. Wiina-l. p. 1853, Englandsi Printsi Alfred Edinburgi Herzogi prona, sünd. 25. Heina-l. p. 1844.

4) **Sergei Aleksandrovits**, Suurw., f. 29. Jüri-l. p. 1857, tema prona Printsjes Elisabeth v. Hessen.

5) **Paul Aleksandrovits**, Suurw., f. 21. Miskli-l. p. 1860.

Reisri herra onud ja tädid:

1) **Konstantin Nikolajewits**, Suurw., f. 9. Miskli-l. p. 1827. Tema prona **Aleksandra Josepovna**, Saksen-Altenburgi Printsjes, sündinud 26. Jaani-l. p. 1830.

Nende lapsed, Suurwürstid:

Nikolai Konstantinowits, sünd. 2. Kiiunla-l. p. 1850.

Olga Konstantinowna, sünd. 22. Leikuse-l. p. 1851, laulatati 15. Oktobri-l. p. 1867, Krefa-Rigi Kuninga Georgiose prona.

Weera Konstantinowna, f. 4. Kiiunla-l. 1854, Herzogi Wilhelmi Eugeni Württembergi lest, f. 8. Leikuse-l. 1846.

Konstantin Konstantinowits, f. 10. Leikuse-l. p. 1858, tema prona Printsjes Elisabeth Saksen-Altenburgi.

Dmitri Konstantinowits, sünd. 1. Jaani-l. p. 1860.

2) **Nikolai Nikolajewits**, Suurw., f. 27. Heina-l. p. 1831. Tema prona **Aleksandra Petrovna**, Holshein-Oldenburgi Printsjes, sündinud 21. Lehe-l. p. 1838.

Nende lapsed:

Nikolai Nikolajewits, Suurw., f. 6. Talwe-l. p. 1856.

Peter Nikolajewits, Suurwürst, f. 10. Nääri-l. p. 1864.

3) **Mihail Nikolajewits**, Suurw., f. 13. Wiina-l. p. 1832. Tema prona **Olga Weodorowna**, Baadeni Printsjes, sünd. 8. Miskli-l. p. 1839.

Nende lapsed:

Nikolai Mihailowits, Suurw., f. 14. Jüri-l. p. 1859.

Anastasia Mihailowna, Suurwürsti Printsjes, sünd. 16. Heina-l. p. 1860; laul. Mecklenburg-Sweriini kuningl. Printsi Fridri Prantsi prona.

Mihail Mihailowits, Suurw., f. 4. Wiina-l. p. 1861.

Georg Mihailowits, Suurwürst, sünd. 11. Leikuse-l. p. 1863.

Aleksander Mihailowits, Suurwürst, sünd. 1. Jüri-l. p. 1866.

Sergei Mihailowits, Suurw., f. 25. Miskli-l. p. 1869.

Aleksei Mihailowits, Suurw., f. 16. Jüli-l. 1875.

4) Suurwürsti Printsjes **Olga Nikolajewna**, sündinud 30. Leikuse-l. p. 1822, Württembergi kuningas Karl Fridri Aleksandri prona.

5) **Katarina Mihailowna**, sünd. 16. Leikuse-l. p. 1827, laulatati 4. Webruari-l. p. 1851 Mecklenburg-Streelitsi Hertsi Georg August Ernst Adolw Karel Ludwig prona.

Würstid ja Printsesid Romanowski, Leichtenbergi Hertsiogid

ja Hertsinad:

Printses **Maria Maksimilianowna**, sünd. 4. Wiina-l. p. 1841, laulatati 30. Jüni-l. p. 1863

Baadeni Printsi Ludwig Willem Augusti prona.

Würst **Nikolai Maksimilianowits**, sünd. 23. Heina-l. p. 1843.

Printses **Eigenia Maksimilianowna**, sünd. 20. Paastu-l. p. 1845, Oldenburgi Printsi Aleksandri prona, sünd. 2. Lehe-l. p. 1844.

Würst **Eigen Maksimilianowits**, sünd. 27. Nääri-l. p. 1847.

Würst **Georg Maksimilianowits**, sünd. 17. Kiiunla-l. p. 1852; tema prona Oldenburgi suur-

herisogliku Printses **Terese**.

Sobuse-, weikse- ja kauba-laadad.

I. Cesti-maa Rubermangus.

- Anias:** Jüri-kuu 20mal ja 21mal pääwal.
- Aminurme mõisas, Lohusu külas:** kauba-, lojuse- ja hooste-laad 5mal ja 6mal Wiina-kuu pääwal.
- Saapsalu-linnas:** 1) Nääri-kü 10mal ja 11mal pääwal. 2) Mihkli-kü 14mal ja 15mal pääwal.
- Seltermal (Sliomaal) Mihkli-kü 19mal ja 20mal pääwal.**
- Tõhvis:** 1) 18. ja 19. Künla-kü pääwal. 2) Mihkli-kü 24mal ja 25mal pääwal.
- Tõelähtmes:** nädal pärast Mihkli-pääwa.
- Reblastes:** 1) 26mal Nääri-kü p., lina-laad. 2) Mihkli-pääwal, 29 p., lina-laad. 3) 19mal Jõulu-k. p.
- Keila-kirikü juures:** 1) Esmaspäaw pärast 3mat püha paastus 2 p. 2) Mihkli-p. ja kaks pääwa se järele.
- Kivilo-kõrtsi juures:** Künla-kü 20. ja 21. pääwal.
- Koloweres:** 1) Nääri-kü 17mal pääwal. 2) Wiina-kü 4mal pääwal, 2 p.
- Kulina:** 19. ja 20. Wiina-kü.
- Lihula-linnas:** 1) Esmaspääwal enne Wastla-pääwa. 2) Mihkli-kü 24mal pääwal.
- Märjama-kirikü juures:** 3mal Kristuse tulemise Pühal.
- Mihkli-kirikü juures:** 29mal Mihkli-kü pääwal.
- Niisi:** 24mal ja 25mal Wiina-kü pääwal.
- Orgital:** Nääri-kü 7mal ja 8mal pääwal.
- Paide-linnas:** 1) Künla-kü 6mal ja 7mal pääwal. 2) Paastu-kü 15mal pääwal. 3) Jaani-kü 20mal ja 21mal pääwal. 4) Mihkli-kü 10mal ja 11mal pääwal. 5) Talwe-kü 10mal ja 11mal pääwal. 6) Jõulu-kü 16mal ja 17mal pääwal.
- Paldiski-linnas:** 1) 2sel ja 3mal Künla-kü pääwal. 2) Mihkli-kü 21mal ja 22mal pääwal.

- Rakwere-linnas:** 1) Nääri-kü 27mal ja 28mal pääwal. 2) 8 pääwa pärast Lihavõtte Esmaspääwal ja Leisipääwal. 3) Jaani-kü 16mal ja 17mal p. 4) Mihkli-kü 28mal, 29mal ja 30mal pääwal.
- Raplas:** 1) esimesel Esmaspäewal paastu kuus. 2) esimesel Reedel pärast Mihkli-pääwa.
- Tallinnas:** 1) Jaani-kü 27mast pääwast, 1 nädalas. 2) Mihkli-kü 26mal, 27mal ja 28mal pääwal.
- Uue-mõisas, Lõuna-Sarjumaal, Kosekibellonnas, Kuivajõe-kõrtsi juures, haffab kolmandamal Leisipääwal Mihkli-k. Wigalas, Läänemaal, 15. ja 16. Talwe-kü pääwal.**
- Wistna kõrtsi juures, Palmi waldas:** 1) kauba- ja räime-laad 20mast kuni 23mal Jaani-kü pääwani. 2) kauba-, lojuse- ja hooste-laad üks nädal enne Mihkli-pääwa, 3 pääwa. 3) kauba-, lojuse- ja hooste-laad Reeknädal, Reekpääw ja Reede pärast Lihavõtte.

Igal aastal 26. Jaani-kü pääwal, on Tallinnas Doonpeal enne lõunat hobuste näitus. Pärast lõunat saab Kadrintalls hooste rammu katsetud, ja hooste peremehed, kelle hobused on katsetamise juures ilusamad ja tugewamad näinud, saawad kroonu poolest auupalka. Aga tunnistuse sedel peab iga mehel mõisa poolest kaasas olema, et need hobused on mõistis Cestimaa rubermangu talurahwa juures kasutatud.

Rubermangu kohtu käsu järele ei ole luba, ei laupääwal ega pühapäawal laata pidada, waid, kui nenda juhtub, peab seda teise nädala esimesel argipääwal peetama.

II. Liihwalandi-maa Rubermangus.

- Abja-mõisas:** Mihkli-kü 2sel ja 3mal pääwal.
- Adseli-mõisas:** 1) 9mal Leikuse-k. p. 2) 9mal Mihkli-k. p.
- Antso-mõisas:** Mihkli-kü 14mal pääwal.
- Audro-mõisas:** 1) Reede enne Wastla-pääwa. 2) 18mal ja 19mal Mihkli-kü pääwal.
- Edepere-kõrtsi juures (Wändra kihelk.):** 29. ja 30. Leikuse-k. p.

Selme-mõisas: 15mal Leikuse-kuu p. a. a. w. a. l.
Karksi-mõisas: 2sel Heina-kuu p. a. a. w. a. l.
Kastna-mõisas: 8mal Mikhli-kuu p. a. a. w. a. l.
Käo-mõisas: 10mal Mikhli-kuu p. a. a. w. a. l.
Kilingi-mõisas: 29mal Leikuse-kuu 2 p. a. a. w. a. l.
Kirepeäl: 17mal Mikhli-kuu p. a. a. w. a. l.
Koorte-mõisas: 15mal Mikhli-kuu p. a. a. w. a. l.
Kose-mõisas: 24mal Leikuse-kuu p. a. a. w. a. l.
Kuresaare-linnas: 1) 10mal Heina-kuu p. a. a. w. a. l. haffab suur
 sassa laat, peetakse 10 p. a. a. w. a. l. 2) 15mal Mikhli-kuu p.
 hobuse- ja weiske laat, 3 p. 3) 1sel Wiina-kuu p.
Kemalu-linnas: 1) 27mal Künla-kuu p. a. a. w. a. l., lina-laad.
 2) 10mal Leikuse-kuu p. 3) 9mal Wiina-kuu p., lina-laad.
Kustimere-m.: 15mal Wiina-kuu p. a. a. w. a. l.
Kutsnifi-m., Rõuge kihelkonnas, 6mal Wiina-kuu p.
Moisefaste-m.: 10mal Leikuse-kuu p. a. a. w. a. l.
Mõnniste-m.: 10mal Mikhli-kuu p. a. a. w. a. l.
Mustwees: Mardi-p. a. a. w. a. l., 10mal Talwe-kuu p. a. a. w. a. l.
Oldri-m.: 10mal Mikhli-kuu p. a. a. w. a. l.
Oritu-m. Kõrre juures: 15mal Wiina-kuu p. a. a. w. a. l.
Pakkula-m.: 10mal Mikhli-kuu p. a. a. w. a. l.
Pärnu-linnas: 1) 20mal Nääri-kuu p., hobuste laat, 3 p.
 2) 1sel Heina-kuu p., 2 p. 3) 20mal Heina-kuu p.
 sassa laat; peetakse 3 nädalat. 4) Weiske- ja hobuse
 laat, Esmasp. ja Teisp. enne Mikhli-p. Wies laat pee-
 tatse Esmasp. ja Teisp. pär. 5mal Krist. tulemise P.
Põltsamaal: 17mal Mikhli-kuu p. a. a. w. a. l.
Põlwe-kirik juures: 8mal Mikhli-kuu p. a. a. w. a. l.
Pööravere-m.: 1) 13mal Mikhli-l. p. 2) 5mal Talwe-l. p.
Pärtniku-m.: 9mal Mikhli-kuu p. a. a. w. a. l.
Pühajärwe-m., Otepä kihelkonnas, Ruustagu-laat,
 4mal Wiina-kuu p. a. a. w. a. l.
Rappinas: 1) 9mal Lehe-kuu p. 2) 4mal ja 5ma
 Mikhli-l. p. a. a. w. 3) 5mal Wiina-l. p. 4) 5mal Jõulu-l. p.

Riia-linnas: 1) 7mal Nääri-kuu p. 2) 20mal Künla-kuu
 p., 8 p. a. a. w. a. l. 3) 20mal Jaani-l. p., 3 näd. 4) 20mal
 Heina-l. p. a. a. w. a. l., willa-laad. 5) 20mal Leikuse-l. p., 3 p.
Rosfi-m.: 24mal Leikuse-kuu p. a. a. w. a. l.
Rõuge-m.: 8mal Mikhli-kuu p. a. a. w. a. l., 8 p. a. a. w. a. l.
Sallatfi-m.: 15mal Mikhli-kuu p. a. a. w. a. l.
Senno-m.: 21mal Mikhli-kuu p. a. a. w. a. l.
Sindi-m.: 4mal Mikhli-kuu p. a. a. w. a. l.
Taakeperi-m.: Selme kihelkonnas, 6. Mikhli-kuu p.
Taali-m.: Pärnu-linna juures, 9mal Wiina-kuu p.
Tartu-linnas: 1) Suur sassa laat, haffab p. a. a. w. a. l. p. a. a. w. a. l.
 3 Kuninga p. a. a. w. a. l., peetakse 3 nädalat. 2) 4. Künla-
 kuu p. a. a. w. a. l., lina-laad. 3) Peetri-laad, 29mal Jaani-
 kuu p. a. a. w. a. l. 4) 8mal Mikhli-kuu p. 5) 29mal Mikhli-
 kuu p., Mikhli-laad. 6) 1sel Talwe-kuu p., lina-laad.
Tarmastu-m.: 1) 29mal Jaani-kuu p. a. a. w. a. l., Peetri-laad.
 2) 6mal Wiina-kuu p. a. a. w. a. l.
Uue-mõisas, Willandimaal, 27mal Leikuse-kuu p. a. a. w. a. l.
Walga-linnas: 1) Sassa laat haffab 2sel Künla-kuu p.,
 peetakse 8 p. 2) 26mal Jaani-kuu p. 3) 10mal Lei-
 kuse-kuu p. a. a. w. a. l. 4) 29mal Mikhli-kuu p., Mikhli-laad.
 5) 20mal Talwe-kuu p. lina-laad. 6) 27mal Jõulu-
 kuu p. a. a. w. a. l. suur sassa-laad, peetakse 8 p. a. a. w. a. l.
Wana-Untsna, Krasnõi-Kõrre juures: 10. Mikhli-kuu p.
Wastfelinnas: Mikhli-p. a. a. w. a. l., Kaawanurme-laad.
Waste-m.: Wiljandi maal. 1) 24mal Leikuse-kuu p.
 2) 2sel Wiina-kuu p. a. a. w. a. l.
Wändra-m.: 20mal ja 21mal Mikhli-kuu p. a. a. w. a. l.
Westi-m.: 15mal Wiina-kuu p. a. a. w. a. l.
Wiljandi-linnas: 1) 25mal Nääri-kuu p., 3 p. 2) Sassa
 laat 2sel Künla-kuu p. a. a. w. a. l. 3) 15mal Künla-kuu p.
 lina-laad. 4) 8mal p. a. a. w. a. l. p. a. a. w. a. l. Suur Nefjas-p. a. a. w. a. l.,
 5) 22mal Jaani-kuu p., Jaani-laad. 6) 24mal Mikhli-
 kuu p. Mikhli-laad. 7) 25. Talwe-kuu p., lina-laad.

Wolmeri-linnas: 1) 25mal Nääri-kuu p., lina-laad, 6 p.
2) 25mal Heina-kuu pääwal. 3) 21sel Miblli-kuu p.
4) 25mal Talwe-kuu, lina-laad.

Wolweti-m.: 16mal Talwe-kuu, lina-laad.
Wõnnu-linnas: 1) 15mal Kõünla-kuu pääwal, lina-laad.
2) 11mal Jaani-kuu pääwal. 3) 16mal Wiina-kuu p.
4) 10mal Jõulu-kuu p., lina-laad.

Wõõhsus, Rāpina kihelkonnas: 1) 9mal Lehe-kuu pääwal,
Rigula-laad. 2) 10mal Jõulu-kuu pääwal.

Wõru-linnas: 1) 9mal Nääri-kuu pääwal, lina-laad.
2) 2sel Kõünla-kuu p. 3) 22sel Kõünla-kuu p. suur
sassa laad, 8 pääwa. 4) 10mal Jüri-kuu p., weisse-laad.
5) 24mal Jaani-k. p. weisse-laad. 6) 10mal Leik-k. p.
9) 24mal Miblli-k. p., Miblli-laad. 8) 9mal Wiina-k. p.
lina-laad. 8) 10mal Talwe-kuu pääwal, weisse-laad.

Narwa-linn peab lina, weisse ja hobuse-laata omast kummi
10ma Kõünla-kuu pääwani — ja 20mast kummi 23mal
Miblli-kuu pääwani.

Ka üks paljas jutufe.

S. Chr. Anderseni „Muiste-juttudest“.

Aidas oliwad õunapuud õitsemas; nemad oli-
wad ruttanud oma õisi enne lehtesi wälja ajama.
Õues oliwad kõik pardi-pojad wäljas ja lask ka;
see rõõmustas ennast päawapaistest, mida otse
kui oma käpa pealt laskus. Ja maadati üle wäl-
jade, siis seisis seal wili nii rohelistes lätis, et
film ja süda ennast rõõmustas, ja weike lindude

laul kostis igal häälel ja igal poolel, just nagu
oleks suur püha, ja seda wõis ka ütelda, sest täna
ol Pühapäaw. Kiriku-kellad kõlasiwad, rahwas
kõndis paremas riides kiriku poole; kõigel paistis
lahke meel filmist, kõik oliwad täis rõõmu. See
oli tõeste üks nii soe ja kene päaw, et ütelda
wõis: „Armas Sumal on jo ikka nii lõppmata
helde meie, inimeste, wasta!“

Aga kirikus seisis õpetaja kantsle peal ja kõne-
les kõwa ja walju sõnaga. Tema ütles, et ini-
mesed nii kaugele lahutatud olla Sumalast, et Su-
mal neid nuhtlema saada, ja et kurjad pärast
surma põrgu minna, kus nemad põlema pidada
igawest. Ja tema ütles, et nende uis iialgi ei
surra ja nende tuli iialgi ei kustada; iialgi ei
leida nemad rahu. Kõle oli seda juha pealt
kuulda, aga õpetaja ütles seda nii kindlast, kujuk-
tas põrgut kuuljatele kui üht toledat loobast, kuhu
kõige maailma roojus kokku woolata. Seal ei
olnud ühtigi jahutust igaweses wääwle-tules, seal
ei olnud põhja. Sügawamale ja sügawamale
majusiwad huffamõistetud hinged, igawese, hääleta
tühjuse sisse. Hirmus oli seda kuulda. Aga õpe-
taja kõneles sellest kõigest omast südamest, ja kõik
kuuljad kirikus oliwad kohkunud. — Aga õues
laulsiwad weiked linnud nii rõõmsast, ja päike
paistis nii soojast. Õues oli nagu kuulutaks iga

diete: „Sumal on nii otsata helde meie kõitide wasta.“ Ja, seal wäljas oli teifiti, kui walju õpetaja waljus jutluses.

Aga õhtal, magama-minemise aeal, seal nägi õpetaja oma kaasat kurrwal meelel waitfes mõttes istuma.

„Mis Sinul wiga on?“ küsis õpetaja.

„Ja, mis minul wiga on?“ wastas kaasa. „Minul on wiga, et mina oma mõtteid koguda ei suuda. Mina ei saa sellest diete aru, mis Sina kõnelesid. Mina ei suuda mõelda, et nii palju Sumalast lahutatud inimest on, ja et need põlema peawad igawest. Igawest! oh kui kaua! — Mina olen ainult üks patune naeste-rahwas, aga siiski ei kannaks minu süda ka õelamat patust igawest põlema lasta. Kuida peaks seda siis armas Sumal wõima, Tema, kes nii otsata helde on, kes jo teab, kuidas kurjus seespoolt ja wäljaspoolt tõuseb? Ei, seda ei suuda mina mõelda, ehk Sina seda küll ütled!“

Sügisel oli tulnud, lehed langesiwad puude pealt. Tõsine, wali õpetaja istus ühe surija sängi kõrwas. Üks waga usklik inimene pani omad silmad kinni. See waga usklik inimene oli walju õpetaja kaasa. „Veiab teegi rahu muldas ja armu Sumala ees, Siis leiad seda Sina!“ ütles õpe-

taja ja pani oma surnud kaasa käed risti rinna peale, ja tegi palwet tema üle.

Ja surnu sai hauda kantud. Kaks rasket pisa-rat jooksiwad üle tõsise mehe palgete. Rodu oli kõik nii waitne ja tühi, maja päike oli kustunud, oli loojale läinud.

Õu oli jõudnud, wilu tuul lehwis üle õpetaja pea. Tema lõi silmad lahti ja tema meelest oli, nagu paistaks kuu tupp, aga kuu ei paistnud. See oli üks wari, mis tema sängi ees seisis, tema nägi oma surnud kaasa waimu, kes sügawas kurwastuses tema peale waatas, nagu oleks temale midagi ilmutada tahtnud. Ja mees tõusis pooliti püsti ja sirutas omad käed surnud kaasa warju wasta: „Kas ka Sina ei leia igawest rahu? Kas ka Sina pead kannatama? Sina parem ja wagam hing!“

Surnud kaasa wari nikutas wastuseks peaga ja pani käe rinna peale.

„Kas wõin mina Sinule rahu saata?“

„Ja!“ kostis hääl.

„Aga kuidas?“

„Anna minule üks juukse-karw, üks ainuke juukse-karw selle patuse peast, kelle tuli ilalgi ei kust, selle patuse peast, keda Sumal igaweseks plinaks põrgusse tõukab.“

„Ja, nii kergest pidid Sina lunastatud saama,

Sina puhas, Sina waga hing!" ütles wali õpetaja.

"Siis tule minuga!" ütles furnud kaasa wari. "Meile on iseäralist wõimu antud. Minu kõrwas kõikudes peased Sina igale poole, kuhu Sinu mõtted tahawad. Inimestest nägemata peajeme meie salamatesse nurkadesse. Aga esimata ja osawa käega pead Sina selle patuse peale tähendama, kes igawese piina osaline on, ja enne esimest tule-laulu peab tema leitud olema."

Ja kiirest, nagu mõtetest lantud, jõudsiwad nemad suurde linna, ja majade seinadest läikisiwad furma-pattude nimed tule-tähtedega nende silmi: Rõrkus, ihnus, joomus, lihahimu — kõik see pattude seitsme-karwaline pael.

"Ja seal, kuidas arwasin, kuidas teadsin, seal elawad igawese tule osalised!" ütles wali õpetaja. Nemad seisiwad uhke, tuledest särawa maja ees, kus laiad trepid kalli waepadega kaetud oliwad ja uhkeist die-ehetest lehkasiwad, kus tantsumängud läbi pidu-saali kõlasiwad. Seal seisis ülemeeline uskshoidja, siidiga ja sammetiga kaetud, suur hõbetatud kepp käes.

"Meie pidu on Kuninga pidu sarnane!" ütles tema ja pööris ennast tungiwa rahwa-hulga poole uulitsa peal. Pealaest warwani paistis temast kõrklew mõte välja: "Wilets halw-rahwas, kes läbi

ukse wahib, minu wasta olete kõik wafesed kalfakad!"

"Rõrkus!" ütles furnu-wari, "kas näed teda?" "Seda?" kostis õpetaja. "Ja, mina näen teda, aga tema on sõge, tema on üks wilets halplane, teda igawese piina sisse ei tõukata!"

"Üks halplane!" kostis sala-hääl läbi kõrkuse maja, seda oliwad nemad seal kõik. Ja nemad lendasiwad ihnuse tühja seinade wahel, kus luumuwetanud, külma wäristatud wana-meis ennast nälgas ja jänus, kõige oma mõtetega kulla külge küüristas. Nemad nägiwad, kuidas tema nagu tõbe tujus oma wiletsa asemel pealt kargas ja üht lahtist kiwi seinast välja kiskus. Seal seisiwad kulla-tükid wana sula sees. Tema katsus wärisewa käega oma nartsakat riidet läbi, kuhu kulla-tükid sisse õmmeldud oliwad, ja tema niis, kes sõrmed wabisesiwad.

"Tema on haige," ütles õpetaja. "See on waimusegadus, rõõmuta waimu-segadus, täidetud otfata hirmuga ja kurja une-nägudega!"

Nemad lahkusiwad rutuga ja seisiwad kurjategijate õõ-asemete kõrwas, kus need kõrwuti, külge külge wasta, magasiwad. Nagu kuri metsaline kargas üks nendest unest üles; toleda häälega karjudes tõukas tema oma terawa küünarnukiga seltsimeest. Uniselt pööras see ennast ümber:

„Pea lõuad, Sina lojus ja maga! — Müüid on öö!”

„Oga ööse!” vastas teine. „Ja, iga ööse tuleb tema, hulub ja waevab mind. Üksilisel meele olen seda ja teist teinud, kurja südamega olen sündinud, see on mind teist korda seia toonud; aga mis mina eksisin, selle eest on minu minu nuhtlus. — Üht aga ei ole mina veel tunnistanud. Kui mina viimasel korral siit lahti sain ja oma peremehe majast mööda läksin, siis tees üht ja teist minu südames üles — õerusin tikk seina külges, see sattus kattuse ligi. Kõik põles, kõik leekas, niisamati kui minu meel. Mina ise aitasin inimesi ja loomasi peasta. Ühtegi hingelist ei jäänud tulesse, kui aga üks parv tumisi, kes siise lendasivad, ja ahelas koer; seda ei olnud minul meele tulnud. Tema hulgumist võis kaugele kuulda — seda kuulen mina ikka veel, kui magada tahan. Kui uinun, siis tuleb koer, suur ja karune. Tema heidab minu peale, hulub, rõhub mind, lämmatab mind. — Kas Sa ei kuule, mis räägin! Magada võid Sina, magada kõige öö, ja mina ei mitte vähemat aega!” —

Vihasel tõusis weri filmi; tema kargas seltsimehe peale ja pekis temale rusikatega wasta nägu.

„Kuri Mats on jälle hulluks jäänud!” üteldi ümberringi. Teised kurjategijad wõtsiwad teda

finni, paenutasiwad teda kõweraks, pea jalge wahese, et weri filmist ja higi-aukudest jooksema kippus.

„Teie tapate teda!” hüüdis õpetaja. „See õnnetu!” Ja kui tema oma käsi kaitsetes selle patuse üle sirutas, kes juba siin pidi nii palju kannatama, siis muutis ennast see paik, kus nemad oliwad. Nemad lendasivad läbi uhke saalide ja läbi wiletsa tubade. Viha-himu, kadetus, kõik surma-patud sammusiwad nende silme eest mööda. Üks kohtu-ingel luges patude süüd ja luges patustele wabandamist. See oli küll wähe Jumala ees, aga Jumal tunneb kõiki, tunneb kurja signi- mist seest ja wäljast; Tema, kes h e l d u s ja a r m a s t u s on. Õpetaja käsi kohtus, tema ei julgenud ennast wälja sirutada ja üht juulse-karwa patuse peast kiskuda. Pisarad jooksiwad tema filmist, nagu armu ja armastuse woolud, mis igawest tuld põrgus kustutawad.

Seal laulis tuff.

„Halastaja Jumal! Sina annad temale rahu haudas, rahu, mida mina lunastada ei suutnud!”

„Rahu minul nüüd on,” ütles furnud kaasa wari. „Sinu wali sõna, Sinu inimese sarnaline uft Jumalast ja Tema loomadest oli see, mis mind Sinu juure saatis. Tunne aga inimesi; ta kurjemate sees elab midagi Jumalast, midagi, mis põrgu tuld wõita ja lämmataba wõib.”

Ja üks pehme käsi sirutas ennast õpetaja kaela ümber, walgus hülgas tema ümber. Jumala selge päike paistis tuppä, kus tema kaasa, elus, pehme ja täis armastust, teda ühest raskest unenäust äratas, mida Jumal temale oli saatnud.

Antonius Bomhouwer ja Andreas Knopfen.

Üks lugu Liivimaa usupuhastamise aegst.

Aastal 1469 oli Hans Bomhouwer Tallinna kodanikkude sekka üles võetud. Tema oli Tallinnas esimene sellest suguvõsast, ja arvatakse teda Lübeckist tulnud olema. Tema oli jõukas mees, sest pärast tema surma, umbes aastal 1508, on tema maja 700 Riia marka eest ära müüdud, mis sel aegal õige palju oli. Hans Bomhouwer on hulga lapsi järele jättnud, kellest viis poega ja kolm tütar nime järel tuttavad on. Üks poeg, Jasper, oli kaubaherra Lübeckis, Bartelt ja Hans olivad kaubaherrad Tallinnas, esimene ka suure Gildi wanem wõi Eltermann. Kaks poega olivad waimulikku seisuse sisse astunud. Nendest oli Christian aeguti Tartu Piiskop, Antonius oli munt Franziskuse-seltsis. Kaks tütar, Elsebe ja Katharina olivad nunnad Brigitta (Pirita) kloostres ja ka kolmas tütar, Brigitta, leidis seal elu-

paika, kui tema mees, Tallinna kaupmees Jorges Suldermann, ära surnud oli.

Kui Ewangeliumi õpetus Liivimaale tungis, siis oli Piiskop Christian juba ära surnud; kõik selle suguvõsa ilmalikud liikmed heitsiwad puhastatud usuõpetuse poole, aga Antonius jäi mungaks ja temast sai üks nendest, kes uuenduse kõige käredate wastased olivad.

Antonius Bomhouwer läks kui Katholiiklaste saadik Rooma, Paapsti käest abi „Kegerite“ wastanduma. Seal oli tema üht kirja ühe Franziskuse-seltsi ülemale saatnud, mis aga Lutheranlaste kätte langes, ja tagasi tulles sai wend Antonius Riigas kinni võetud ja wangi pandud, kus tema kaua istus, kui ka Erzpiiskop tema lahtilaskmiski püüis. Riigas oli teada saadud, et Antonius Lübecki kandu Tallinna ühe tünniku saatnud, millest õigusega arwati, et see kõigesuguste paapssliku kirjadega wõis täidetud olla. Riia Raekohu poolt oli Tallinna Raekohut palutud, hoolega selle tünniku järele uurida, aga kuidas ka Bartelt ja Hans Bomhouweri kaubamajade üle walwati ja kõige Lübeckist tulnud kipparite käest päriti, tiit aega ei leitud ühtigi. Ka ei teatud, kelle kätte Antonius selle tünniku Lübeckis annud, ega ka, kelle nime peale tema seda Tallinna saatnud oli. Tallinnast paluti selgemaid teatusi ja lubati edasi

uurida, ja kui Heinakuu 17. päeval 1524 Seisustepääl Tallinnas koku tuli, siis oli ka see tünnit leitud. Riia Bürgermeister Jürgen Koning'i ettepanekut mööda lastis Tallinna Raekohus Heinakuu 21. päeval tünnikut Raekoja kohtusaali tuua ja avalikult lahti teha. Seal leiti siis ka raamatuid ja kirjasi, mis Antoniuse wäenulist tallitust Entheruse kiriku wasta selgeks tegiwad, ja anti neid pärast läbiwaatamist Riia saadikute kätte. Müüd olivad kõik tunnistused Antonius Bomhouwer'i hukkamõistmiseks rusuwal selgusel käes. Seisused olivad juba Heinakuu 19. päeval mõistnud, et Antonius surma-süü alune olla ja olivad teda Riia linna hoole alla annud, tulewa Maapäawani kindla wahi all pidada. Seal pidiwad kõik seisused ühel meelel tema üle kohut mõistma. Iseäranis sai otsuseks tehtud, teda mitte Katholiigi waimuliku kohtu kätte anda, sest seal oleks teda muudugi kõigest süüist lahti mõistatud. Sellega näitas Antonius Bomhouwer'i asi tema kohta lootusetaks läinud olema. Riia linn pidas teda kõwas wangis ja armu peale ei olnud seisuste poolest palju mõeldagi. Ometigi sündis aga midagi, mis teda wägiwaldsest surmast peastis. See asi tegi Tallinnas palju kahinat ja wennad püüdsiwad muudugi tema asja fergitada. Iseäranis astus Bartelt Bomhouwer oma wenna

eest wälja ja ostas toimetada, et ka teised sellest asjast osa wõtisiwad. Kuuulakuu 2. päeval 1525 astusiwad Bartelt Bomhouwer, suure Gildi Eltermann, kaks teist Eltermanni ja kõige koguduse saadikud Raekohtu täie koosoleku ette. Nemad seletasiwad, et Antonius Bomhouwer juba kaua aega Riigas tornis ja paelus peetud saada ja sedawiisi kõigest tarwilisest juhatusest ja Jumala-sõna õpetusest ilma olla. Sedawiisi ei wõida tema iialgi õiget teed leida. Saaks teda aga hoolega Jumalasõna kuulda lastud, siis wõiks tema ehk weel peastetud ja omaist eksitustest pööratud saada. Sellepärast palusiwad nemad, et Raekohus wend Antoniuse eest kostaks. — Raekohus ei olnud selle wastu, ja juba selsamal päeval sai kiri Riiga saadetud ja palutud, eestkostmise pärast Antonius Bomhouweri eksitust armulise nõuu-pidamise alla wõtta ja teda halastuse pärast Ewangeliumi õpetusest osa wõtta lasta.

Riigas ei leitud järelandmiseks koge nõuu. Kõige vähemast ei arwatud ilma käemeheta üht nii kardetawat inimest lahti lasta wõima. Aga wennad Tallinnas ostasiwad Riigas hulga tähtsaid kodanikke leida, nagu: Hinrik Kaffmeyster, Hinrik Warmbefe, Wolter Santinel ja Markes Parperdes, kes wangi eest head seista lubasiwad; ka tõutas Antonius wandega, et tema edaspidi Riia

linna ja Ewangeliumi kiriku wasta midagi ette wõtta ei taha. Selle peale lasti teda wangist lahti, enne 1. Veikusekuu päewa 1525. Weel aga ei arwanud Riia linn täitsa usaldada wõima. Käämeestele, kes Riia linnas wastatamist oma peale wõtnud, pidiwad weel teised käämeheks heitma. Tallinna Raekohtu kirja järel wõtsiwad wennad Bartelt ja Hans Bomhouwer ja nende kälimees Peter Alewinckhusen oma peale, Riia käämeestele selle eest wastata, et Antonius, kes suure õigusega wangis peetud olla, oma antud ja kohtu ees wandega finnitatud tõutust ka pidama saaks ja ei ise Riia linnale ühtigi paha teha, ega ka teiste sõbrade ega wõeraste, sündinud ega sündimata, waimulikkude ega ilmalikkude läbi, kohtu poolest ega ilma kohtuta, igawesjes tulewas aegas teha ei taha, tohi ega mõtle; ilma kurja kawaluset, kuidas inimese mõistus seda iganes wälja arwata ehk mõelda wõiks. Peaks aga siiski Antonius Bomhouwer midagi tõlmatumat ehk näutumat Riia linna wasta mõtlema ehk ette wõtma, siis oleks sellel õigus Hans ja Bartelt Bomhouweri ja nende kälimehe Peter Alewinckhuseni käest wastust pärida ja neile ei midagi eestkostmist ega wabandamist lubada. Nenda tehti Riiklikuu 29. päawal 1525.

Antonius Bomhouwer sai nüüd Riigas täitsa

wabaks lastud, tema läks oma käämehe ja eestkostja Hinrik Raffmehsteri juure elama ja Riia Ewang. Lutheruse usutunnistuse kirikuõpetajate hooletse sai antud, teda puhastatud Kristiusu õpetuse poole pöörata. Nende õpetajate keskis on iseäranis nimetatud Andreas Knopfen, Liwimaa Reformator, teda Dr. Martinus Luther ise Riia linna saatnud oli, ja Mikolaus Ham, kelle nime ainult sellest loust tuntakse. Aga munk oli kangekaelsem kui armati, ehk kuidas Andreas Knopfen omas kirjas, selle aegse kõnewiisi järel tunnistab: „Eyn alth hundert is quandt bendich tho maken“ — „üks wana koer on raske taltsiks teha“.

Selle ümberpööramise katse lugu on Andreas Knopfen ise ühes kirjas Tallinna Raekohtule teada antud, mis weel Raekohtu kirjakogus alles on. Selles kirjas manitseb Knopfen Tallinna Raekohtu ja kogudust etteawaatamisele, sest wend Antonius oli pärast seda jenna läinud ja seal ja ümberkaudu „imelikult ja häbemataalt püha Ewangeliumi wasta“ tallitama ja õpetama hakkanud, et tema seal oma salaliku sõnadega kedagi ei effitaks, sest „Ingel Satanas paneb ennast waga Ingli riietesse, kui tema tappa ja effitada tahab, nenda ka tema sulased,“ ütleb Knopfen selles omas kirjas, Riiklikuu 12. päawast 1527.

Nikolaus Rham'i jutluse peale, õigeks saamisest armu läbi, oli Antonius Bomhouwer ühe kirja wälja saatnud ja seda õpetust hukka mõistnud. Küsitud, kas tema seda, et inimesed oma pattusi heategudega tasuda mõtlesid ja tusuma pealtwad, ka pühakirja järel tõeks tunnistada mõits, oli tema seda tõeks tunnistamist oma peale mõtnud ja oli selleks awalik waidlemine Riia Toompea kirikus, kõige Raeherrade, kodanikkude ja koguduse ees määratud. Ewangeliumi usutunnistuse õpetajad, Knöpfen ja Rham, olivad teda oma pühakirja peale põhjustatud küsimistega kitsikusse ajanud, nenda et tema enam midagi wastata ei teadnud. Selles kitsikus näib Antonius Bomhouwer Paapstlaste kombel ühel wiisil wastanud olema, mis kõiki kogudust nii wäga pahandas, et teda üksi kirikust wälja minna lasta ei usaldatud. Knöpfen kirjutab: „Pärast waidlemist aga, kuidas püha Paulus õpetab 2. Thessal. 3.: „Ärge pidage teda ometi kui waenlast, waid manitsege teda kui wenda,“ mõttime mina ja Nikolaus Rham ja tema majaperemees Heinrich Rasmehster teda oma wahela ja saatime teda, et temale paha ei sünniks. Kui mitte, siis oleksiwad poisid teda mädamunadega ehk ka weel halwemaga loopinud. Kuida tema siis ka ise ütles: „Per deum, vos juxta christianae caritatis regulam agitis

mecum, etiam inimico beneficientes; quod si vos in mea essetis manu, sicut ego in vestra, nequoquam tam mansuete vobiscum agerem“ — „Sumala ees! Teie käite minuga khrisilikult armastuse seadust mõõda ümber, et Teie ka waenlasele head teete; oleksite Teie minu käes, nagu mina Teie käes, mina Teiega nii peenest ei tallitaks.“

Kirikust oliwad kõit suure Gildi majasse kottu läinud, waidlemise üle otsust tegema. Lutheruse õpetuse eestkostjatele sai õigus antud, Paapsti eestkostja õpetus sai hukka mõistetud. Weel on teda seal wennalikult manifestud tõele tunnistust andma ja „ennast mitte targemaks pidama, kui Sumalat.“ Kui see kõit aga ei aitanud, siis sai selle asja seletus Raekohtu hooletaks antud, Sumala sõna järel selle üle kohut mõista. Raekohtu poolest on siis ka mõistetud, Antonius Bomhouwer'it, kui üht kangelaslist wastapanijat kogudusest wälja heita ja u m b r a h u alla panna, nenda et keegi temaga ümberkäia, temale korterit ega muud üllepidadmist anda ei tohtinud, kuidas see sel aéal pruuk oli. Müüd ei mõinud Hinrik Rasmehster teda muidugi enam omas majas pidada. Selle peale on Antonius Bomhouwer Tallinna läinud ja kuidas Andreas Knöpfen'i kirjastanud, on tema weel aastal 1527 seal puhastatud Kristiuse kiriku

wasta õpetanud. Mis temast edaspidi saanud, selle üle ei ole sõnumit.

Raht asja näitab meile see lugu, e s i t e k s seda, kui usinast Lutheruse kiriku-puhastamine Viimaa selle-aegsetes pealinnades, Riigas ja Tallinnas wasta wõetud on, ja t e i s e k s seda, kui suure tõsidusega seal puhta Jumala-sõna järel tallitati ja puhastatud kirikut hoolega ja kõigist wõimust kaitseti.

Wast seitse aastat waremini, Wiinakuu 17. päawal 1517, oli Dr. Martinus Luther oma tööd kirikliku segaduse ja paapstliku wägiwalla wasta alganud, kui tema õpetus Riigas ja Tallinnas juba nii sügawasti juurdunud oli, et kõik lohtud ja ülemad selle eest seisiwad.

Antonius Bomhouwer oli küll Riigas wangi pandud ja seisustel näitas nõuu olema teda surmanuhtluse alla mõista, millest ehk arutada wõiks, et kannatamata meel, mis Ewangeliumi õpetuse kohaline ei ole, siin ka juba puhastatud kirikus aset leidnud ehk Katholiigi kirikust selle sisse libisenud oleks. Teda ei tahetud aga mitte sellepärast kaelakohtu alla anda, et tema ennast puhastatud kiriku poole ei tunnistanud, waid sellepärast, et tema Paapsti juures käinud oli, Viimaa wasta wõerast wäge appi kutsumas, et tema sedawiisi oma kodumaa äraandjaks oli saada püüdnud.

Kergest lastis aga Riia Raekohus oma tähtsat wangi lahti, kui lootust anti, et tema ehk hoolsa õpetuse läbi wõiks omast eksitusest peastetud saada. Ja kui tema sihtlusega Katholiigi kiriku usutunnistusest kinni pidas, kui tema weel koguni Ewangeliumi õpetuse wasta awalikult üles astunud oli, siis anti temale luba, seda oma mõtet awalikkus waidlemises põhjustada ja kaitseada. Waidlemises täieste ära wõidetud, julges tema jüiski weel oma wastaseid ja kõiki kogudust awalikult pahandada, ja needsamad tema wastased, selle salalik äraandja ja awalik waenlane tema oli, needsamad kaitsejwad teda pahandatud rahwa wiha wasta. Raekohus ei arwanud selle mehele küll enam Riigas eluaset lubada wõima, tema enese külge ei ole aga ka edaspidi keegi püüdnud, kui tema Rooma-käik teda ka oma kaaskodanikkude äraandjaks tunnistas ja nende kaaskodanikkude silma ees kaelakohtu wääriliseks tegi. See kohtuotsus, mis teda umrahu alla mõistis, oli küll tarm meie aea kohta, aga ühel aeal, kus Katholiigi maadel Ewangeliumi usulisi mõdegaga ja tulega taga kiisati, oli see wäga pehme, ja ka seda põhjustati pühakirja sõna peale ja mõisteti õise kui pühakirja fundmusel, et nõdremad weennad eksitud ei saaks. Riipalju oli puhta Ewangeliumi õpetus siin wilja kannud, oli inimeste südameid esimese

armastuse wõimuga pehmeis teinud. Seda tunnistas Antonius Bomhouwer ka ise, kui see walt Franziskuse-munk seda pinda ka salgas, millest see wili wälja kaswanud oli.

Kiigas ja Tallinnas, iseäranis aga Kiigas, oli puhta Ewangeliumi õpetus pea ennemini kindlat paika ja kaitsemist leidnud, kui Lutheruse kodumaal, ja tema ise on selles asjas nende linnade ja kõige meie kodumaa eest hoolt kannud. Neist linnadest, kui Ewangeliumi kiriku pesapaikadest, nihkus puhastatud usuõpetus läbi Viivimaa, s. o. läbi nüüdsete Baltimaa kubermangude, ja Andreas Knöpfen wõib meie kodumaa Reformatoriks eht usupuhastajaks nimetatud saad. Kui ka pärast Poola walitsus Viivimaal Ewangeliumi kirikut kõigutada püüdis, siis ei kestanud see kaua ega mõjunud palju. Üleüldse on Ewangeliumi kirik meie kodumaal, iseäranis Eestimaa rahuga juurduda ja tugewaks puuks kaswada wõinud, ja meie kodumaad wõib täie õigusega selle puu kõige wanemate istanduste sekka lugeda. Ja selle puu warjus on iseäranis Eesti rahwas kosutawat kaitset leidnud, omas keeles, omas iseolemises eht rahwuses. See puu on Eesti rahwaga aegade käikus kofku kaswanud ja selles ühenduses on Eesti rahwas kaugele jõudnud, omas waimulikkus ja waimlikkus elus, aga ka omas ilmalikkus ha-

riduses ja majapidamises. Ususõdadest, mis nimelt Saksamaad Lutheruse usupuhastamise järges nii kangeft kõigutasiwad ja laastasiwad, on meie kodumaa puudutamata jäänud, ja see on selle puu juurest sügawalt rahwa waimu ja südame sisse kaswada lastnud.

Kuida Siberist kulda Peterburgisse weetakse.

Kullatükid, mida kulla-kaewandustest eht õigem : kulla-pesudest wälja saadetakse, on mitme suurused, mõni lood kunni 10 naela raskest, ja saawad esiteks weike karpide, need jälle kastide sisse pakitud, mis 25 puuda kulda wasta wõtawad ja ristsis, pitkiti ja põigiti, raud-witsadega tinni witsutatud ja naelutatud on. Need kastid saawad siis tugewa raud-witsadega, iga kast ühe wanfre peale, naelutatud. Need sõiduriistad on nenda tehtud, et neid rataste ja jalasete peal wedada wõib ja iga sõiduriista ette pannakse kolm posthobust eht küüthobust, kuida neid igas üksikus maakondas saada on. Üks kullawoor, mis sel fewadel 346 puuda kulda Peterburgisse tõi, tarwitas kõigel teel 14 seesugust sõiduriista kolme hobusega. Seesuguse kullawoori ülewaatajaks saab enamist Ida-Siberi sõewäe-ringkonna kommandöri kogu

peale üks kõige ustatatavamatest pealikutest nendest riigementidest saadetud, kes Ida-Siberis seisavad, ja tema alla antakse üks salt soldatid nende Kasakate keskest, kes Siberi lõunaele juures seisavad. Tähenstatud kullawoori ülem oli Scheragali konwoi-kommando pealik, Stabs-Kapten Kermal, kes vööd ja pääwad woori juures ja Irkutskist Peterburgini 40 päewa teel oli, ilma mõjuma rahuta ja puhkamiseta kõigel sel aéal. Selle waewa eest saamad pealikud ja soldatid selle aea eest, mis nemad kulla-wooridega teel on, peale oma korralise palga, weel kahelkordse palga lisaks. Igal aastal saamad Siberist 4 kunni 6 seefugust kulla-woori Peterburgisse saadetud. Sel aastal on wiis woori, mullise kulla-saagiga saadetud. Nendest tõi wiimane woor umbes 700 puunda kulda ja oli 14 miljoni rubla väärt. See kuld on Keisrikoja oma ja saab otsekohe Keisrikoja Ministeriumi kätte wiidud. Kui palju puhast kasu need kulla-pesud annawad, seda ei ole kuulutatud, niipalju on aga teada, et kulud väga suured on. — Pealik ja soldatid ühe kulla-woori kaugas on kõigel reisul ikka needsamad. Siberi maakondades wõiwad Ida-Siberi Kindral-Kubernöri ja lõunaele kommandöri lubaga waesed inimesed seefuguste wooride kaugas oma kodumaale reisiida ja kulla-wankrete peal istuda.

Kes aga seda luba saada tahab, see peab kindlat tunnistust tooma, et tema igapidi ustataw ja auusast elanud on.

Mälja jutufesed.

Kartlik reisija.

„Kunulge sõudja, kas Teie ei arwa, et meie peaksime tagasi pöörama? Järw näitab täna selle weike paadi kohta liiga rahutu olema!“ hüüdis üks reisija, kes paadiga üle juure järwe sõitmas oli. Sõudja linnitas, et ühtigi karta ei olla. „Kas Teie ialgi seda õnnetust ei juhtunud, et ühe reisija järwes katasite?“ küsis kartlik reisija. „Ei ialgi, herra!“ kostis sõudja. „Mullu kullus küll üks mõeras paadist järwe, aga teisel päawal leidsime tema jälle üles!“

Waidlemata tõsi.

Kui keegi aknast wälja kukub, mis wasta tema siis enamist ikka kukub? — Wasta oma tahtmist!

Mõistlik põhjus.

Moormees, üht pulmarongi waadates: „Mina rõõmustan ennast ikka, kui üks rikas mees ühe waele neiu tohib.“ — „Mis pärast?“ — „Eks siis jää meie rohtem rikkaid järel!“

Mitte ikka ühetasa.

Arst haige wasta: „Teil on rohkem liikumist waja. Mis amet Teil siis on?“ Haige: „Mina olen müüriisep.“ Arst: „Noh, siis peab Teil jo liikumist küll olema.“ Haige: „Mitte ikka ühetasa. Üks kord wõtame tööd tüki peale, teine kord päiwiti.“

Kes on ülem, mees wõi naene?

Selle küsimise üle waieldi ühes seltskondas ja üks lahke mees kiitis naesterahwast looduse krooniks. „Aga miks on siis Jumal meest enne loonud?“ küsis üks teine. „Sellepärast, et esimesed latsed enamist ikka nurja lähewad,“ kostis lahke mees.

Üks kōik.

Kellegil oli ühe natuke kerglase herra käest raha saada ja läks kord jälle pärima. „Mina ei wõi Teid täna mitte ette lasta,“ kinnitas tuapois, „Grafi herra ei wõta täna kedagi wasta.“ „Üks kōik,“ ütles wõla-pärija, „kui tema aga a n n a b.“

Üks Hindulaste jutt.

Üks waene Hindulane, keda tema kallis naesute kauua piinanud, oli ära surunud ja tuli Brahma paradisi wärawa ette. „Kas olid juba puhastustules?“ küsis Brahma. „Ei olnud,“ kostis waene hing. „aga mina olin naese-mees.“ „Noh,“ ütles Brahma, „tule aga siis sisse, Sinul on waewa küll olnud.“ — Sel filmapiigul tuli teine ja tahtis küsimata sisse tormata. „Tasa, tasa,“ ütles Brahma, „kas olid juba puhastamistules?“ „Ei, Brahma, aga Sina lastsid praegu ühe sisse, kes ka seal ei olnud.“ — „Ja, aga see oli naese-mees.“ — „Seda olin mina ka, ja weel koguni faks korda.“ — „Siis kasi minema,“ ütles Brahma, „minu paradisi ei ole halplastele tehtud.“ — Mis meine kallid kaasakesed sellest jutust armawad?

Täitsa wõimatu.

„Teie tulete üsna kahwa näuga wagonist wälja, herra Nõuuepa, wist on sõit Teid waewanud.“ — „Wäga, mina istusin kõige tee seljuti wasta sõitmisest ja seda tagurpidi sõitmist ei wõi mina kannatada.“ — „Aga, eks Teie wõinud siis üht lahket kaasõitjat paluda, kes Teie wastas istus, et temaga oleksite wõinud platsi wahetada?“ — „Oli täitsa wõimatu, mina istusin ükst wagonis.“

Kooli wahae-aal.

Ema: „Noh, kallis pojake, kas oled oma tööd juba walmis teinud, mida kooli wahae-aaks anti?“

— Poeg: „Minul ei ole waja neid teha.“

Ema: „On küll, inglite, kui Sina ei tee, siis paneb koolmeister Sind ühe platši alamale istuma.“ — Poeg: „Ei ole wiga, mina olen juba kõige wiimane.“

Koolis.

Koolmeister: „Kui tahessa last 48 õuna, 32 birni ja 16 melonit oma kassis ühetasa ära jagawad, mis siis iga laps saab?“ — Laps: „Kõhuvalu.“

Differt,

R a a m a t u k ö i t j a,

Tallinnas,

Raia nultsal, omas majas,

wõtab kaitse

raamatupookimist

nimelt nõuri-raamatuid waldadele, wasta.

W. P. Hannemann'i

tule wastapanewa, aswalt-katuse-paberi-wabrik

Peeterburis.

Tagawara lohn: Wosnesjenski-Prospelt, Kasanskaja nurga peal Nr. 15/45.

Aswalt katuse-paberid,

kõigeparemaid Rootsi materialist.

Ekstra-patent, rull 3□ sülla tarwis . . . 5 rbl. — kop.

Patent „ 3□ „ „ . . . 4 „ — „

1. selfi „ 3□ „ „ . . . 3 „ 25 „

1. „ „ 2½□ „ „ . . . 2 „ 75 „

2. „ „ 3□ „ „ . . . 3 „ 50 „

Aswalt-kate iga rulli tarwis . . . 50 „

Aswalt-lalki tündrites iga tünder ligi 15 p. 12 „

Pahutis-aswalt-seinapappi, niiske seinadele:

1. selfi, rull 3□ sülla tarwis . . . 3 rbl. — kop.

Aswaltiga niiske seinade tõrwamiseks:

Tündri wiisi, iga tünder . . . 15 rbl. — kop.

OO Eht Rootsi seinapappi, OO

särase osaga segatud et putukad ei näri:

Speerakiti-patent, rull 16□ sülla tarwis 16 rbl. — kop.

„ „ 14□ „ „ 12 „ — „

„ „ 11□ „ „ 6 „ — „

Patent „ 6□ „ „ 3 „ — „

„ „ 4¾□ „ „ 2 „ 50 „

1. selfi „ 3□ „ „ 1 „ 50 „

2. „ „ 3□ „ „ 1 „ — „

3. „ „ 3□ „ „ — „ 80 „

Hinna-arud ja proovid saawad ilma maksuta kätte saadetud.

Tulekahju kaitse selfid wõtawad aswalti-katustega majasid jellelawa hinna all kaitse alla nagu kaud-katustega majasid.

Tellimised

meie lehe

„Tallinna Sõber“

peale saavad kõigis kohtades, mis selle lehe esimeses hakatuses nimetud on ja mis iseäranis teadaandmistes kuulunud saavad, niisamati ka Lindfors'i pärijate trükimajas, Tallinnas, wastawõetud; peale selle on suurem jägu kirikuõpetajatest maal lahkelt lubanud tellimisi wastavõtta ja toimetada.

Tellimise hind on 1886 aasta peale: postiga ehk kodu kätte saadetud aastas 3 rubl. — kop.

poolaastas	1	70
Tallinnas iseäratuuna	2	40
poolaastas	1	40

Nende meie auustatud lugijatele, kes oma lehte ise äratuuna soovivad, anname meie selle läbi teada, et herra pagarimeister Diekmann, Tallinnas, Kullaseppa uulitsas, omas majas, lehtede kätteandmist sõbralikult oma peale on võtnud, kus neid äratuuna võib.

„Tallinna Sõber“
väljaandjad Lindfors'i pärijad,
Tallinnas, Laia uulitsas Nr. 48 (63).

Möldri-sõbeled

igasugused ja iga numbriles

ja

Kangru- lõimeid,

iga wärwides,

müüb

J. W. Korablew,

suurel turul.

Martin Bockleri

wärwi- ja rohu-kauba magasin,

Wankre märe ja Laki Wabrik

alustud 1854 aastal

müüb tingimata hindadega
kaupmeestele müümise tarwis,
kui ka ise pruukijatele, nagu:
maaldre-wärwid, lõnga-wärwid
ja rohu-kaubad, kangru lõimed,
seebi-kiwi, wõi- ja juustu wär-
wid, kattuse ja seina pappi, kat-
tuse tõrwa-lakki ja kiwi-elli.